

BESLUT

2021-12-23 Dnr: 21/02013

SAKEN

SVT Nyheter Småland, SVT1, 2021-03-25 kl. 18.33 och *Sverige idag*, SVT1, 2021-03-25, inslag om elöverkänslighet; fråga om opartiskhet, saklighet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslagen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

INSLAGEN

Inslaget i *SVT Nyheter Småland* den 25 mars 2021

Inslaget handlade om att ett kommunalt bostadsbolag i Västerviks kommun utredde frågan om särskilt anpassade bostäder för personer som upplevde elöverkänslighet. Programledaren sa inledningsvis bland annat att elöverkänslighet inte är en sjukdomsdiagnos enligt Socialstyrelsen och att det inte finns vetenskapliga bevis för att elektromagnetiska fält påverkar människor.

I reportaget som följde intervjuades vd:n för bostadsbolaget, en representant för Elöverkänsligas förening i Kalmar och en barnläkare och debattör. Vd:n för bostadsbolaget sa bland annat att bolaget och kommunen efter förfrågan från Elöverkänsligas förening i Kalmar utredde frågan om anpassade bostäder för elöverkänsliga. En reporter sa sedan att det enligt Elöverkänsligas förening i Kalmar län bodde 17 personer i Västervik som upplevde elöverkänslighet. Reportern sa också att upplevd elöverkänslighet inte klassas som en sjukdom av Socialstyrelsen. Samtidigt visades arkivbilder där bland annat en testutrustning och ett folieinklätt sovrum syntes.

Därefter följde en intervju med sekreteraren i Elöverkänsligas förening i Kalmar län. Sekreteraren berättade bland annat om att vara elöverkänslig och ansåg att det fokuserades för mycket på diagnoskoder.

Efter intervjun sa programledaren att det hade gjorts omfattande forskning på området men att inget samband mellan exponering av elektromagnetiska fält och de upplevda symtomen hade kunnat bevisas.

Reportaget avslutades med att en debattör och läkare intervjuades. Han sa bland annat att det vore fel av det aktuella bostadsbolaget att bygga bostäder anpassade för elöverkänsliga, bland annat då personer riskerade att få en vanföreställning bekräftad och därmed stängas in i sina bostäder. I samband med detta sa en reporter att gruppen elöverkänsliga klassades som funktionsnedsatta och frågade läkaren om han inte tyckte att de borde få hjälp.

Inslaget i Sverige idag den 25 mars 2021

Programledaren sa inledningsvis i inslaget att Västerviks kommun kunde bli först ut i landet med att bygga särskilda bostäder för elöverkänsliga trots att det inte finns vetenskapliga bevis för elöverkänslighet.

Därefter följde ett reportage där en reporter bland annat sa att elöverkänslighet var ifrågasatt och att det trots mångårig forskning inte fanns några vetenskapliga bevis för att elektromagnetiska fält påverkar människor och att det därmed inte heller fanns någon sjukdomsdiagnos. Reportern sa också att det i Sverige fanns ungefär 200 000 personer som upplevde elöverkänslighet och att 30 000 av dessa hade stora problem. Han sa också att det i Västerviks kommun fanns fyra personer med elöverkänslighet som var i akut behov av ett boende.

Programledaren frågade reportern om det inte handlade om mycket skattepengar att anpassa bostäder till något som inte är vetenskapligt bevisat. Reportern svarade bland annat att Socialstyrelsen klassat elöverkänslighet som en funktionsnedsättning vilket gjorde att kommuner kunde få skattebidrag för att göra anpassningar. Han sa också att det var en känslig fråga och att elöverkänslighet var ifrågasatt och omdiskuterat sedan 80-talet. Han sa vidare att elöverkänsliga ansåg att det inte gjorts tillräcklig forskning på området medan bland annat experter ansåg att sjukdomen inte fanns. Slutligen sa reportern att den stora frågan var om anpassade bostäder hjälpte eller stjälpte den aktuella gruppen.

ANMÄLAN

Anmälaren företräder Elöverkänsligas förening i Kalmar län och anför sammanfattningsvis följande.

Påståenden om forskning om elöverkänslighet

Programledaren hävdade felaktigt att det inte finns forskning som visar på påverkan av elektromagnetiska fält. Forskarvärlden är delad och oberoende forskare har kunnat påvisa påverkan. Många av de forskare som ingår i Världshälsoorganisationen och olika länders expertgrupper är eller har varit medlemmar i stiftelsen International Commission on non-ionizing radiation protection (ICNIRP)

som har oklar finansiering och som avvisar påverkan av elektromagnetiska fält. I Sverige avgör Strålsäkerhetsmyndigheten vad som är adekvat forskning och även där är personer med anknytning till ICNIRP överrepresenterade. Många länder har lägre gränsvärden än ICNIRP rekommenderar och andra rekommendationer om försiktighet och det finns även länder som godkänt elöverkänslighet som arbetsskada.

Missvisande bildsättning

I *SVT Nyheter Småland* användes ett gammalt filmklipp som skulle visa på att elöverkänsliga inte kan avgöra om elektromagnetiska fält är av eller på. Studierna som syftades till där är ofullständiga och undermåliga. Elöverkänsliga påverkas av fältstyrkan i olika elektromagnetiska fält och symtomen ökar succesivt över tid. Symtomen kan påverka personer länge efter exponering och långvarig exponering ökar känsligheten.

Det visades också bilder på ett rum helt inklätt med folie vilket inte hade något med intervjun med sekreteraren för Elöverkänsligas förening i Kalmar län att göra utan snarare gav ett stolligt intryck.

Intervju med en läkare och debattör

I inslagen intervjuades en debattör och läkare som framställdes som en expert när han i själva verket har ytterlighetsåsikter i frågan. Det stämmer inte, som han påstod, att elöverkänsliga skulle isoleras i de aktuella boendena. Tvärtom skulle de få större möjlighet att ta del av samhället efter möjlighet till sömn och återhämtning. Läkaren ställde en psykiatrisk diagnos, vanföreställning, på en stor grupp människor utan evidens för den slutsatsen. Det var kränkande av Sveriges Television AB (SVT) att låta en debattör ställa diagnos på en grupp funktionshindrade. SVT skulle i stället ha använt en erkänd expert eller forskare på ämnet.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt med bestämmelsen om mediets genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Påståenden om forskning om elöverkänslighet

Inslagen handlade om frågan om bostadsanpassning för elöverkänsliga och belyste frågan genom att företrädare för kommunens bostadsföretag, berörda och en debattör som också var läkare beskrev sin inställning. Utgångspunkten var det i Sverige rådande systemet där myndigheter satt gränsvärden för strålning och mikrovågsstrålning utifrån det rådande forskningsläget. Formuleringarna i inslagen refererade till detta och att elöverkänslighet inte är en diagnos i Sverige. Detta beskrivs till exempel på 1177.se enligt följande.

Elöverkänslighet innebär att en person upplever att hen får olika fysiska och psykiska besvär av elektromagnetiska fält, som består av mikrovågsstrålning, el och magnetfält. Elöverkänslighet är ett omdiskuterat ämne. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen anser att det saknas vetenskapliga bevis för att elektromagnetiska fält ger fysiska och psykiska besvär. Myndigheterna anser därför inte att elöverkänslighet är en sjukdom.

Som bakgrund redovisades Sveriges officiella hållning när det gäller elöverkänslighet sammanfattad och förenklad, att det saknas vetenskapliga bevis för att elektromagnetiska fält ger fysiska och psykiska besvär och att elöverkänslighet därför inte bedöms som en sjukdom i Sverige. Det fanns ingen avsikt att analysera dagens forskningsläge eller andra länders hållning i frågan. Granskningen i inslaget gällde alltså frågan om kommunens bostadsanpassning, om vilken vd:n för det kommunala bostadsföretaget och sekreteraren i Elöverkänsligas förbund uttalade sig.

Missvisande bildsättning

I inslaget förekom ett tydligt markerat arkivmaterial. Enbart bilderna i detta material användes som illustration. Det förekom inget ljud eller annan information från det gamla inslaget och det hänvisades inte till några gamla studier eller hur elöverkänsliga uppfattar elektromagnetiska fält som anmälaren skriver.

SVT delar inte anmälares uppfattning om sekreteraren för Elöverkänsligas förening i Kalmars medverkan i inslaget. Hon talade om sina upplevelser och sin uppfattning om elöverkänslighet och hur hon upplever attityderna från samhället. I inslaget visade hon att just folie kan användas för att skärma av strålning. Det gjordes inga antydningar om att arkivbilder med ett rum klätt i folie, i en annan del av inslaget, skulle ha med henne att göra. Redaktionen såg det snarare som ett exempel på en åtgärd av flera som var relevant att visa.

Intervju med en läkare och debattör

Debattören och läkaren var en så kallad tillfälligt medverkande för vilken kraven på opartiskhet och saklighet ställs lägre än för företrädare för programföretaget. Han ansåg till skillnad från sekreteraren för Elöverkänsligas förening i Kalmar och det kommunala bostadsföretagets vd att byggandet av specialanpassade bostäder i detta fall kunde bidra till att förvärpa situationen för personer med dessa svåra besvär. För att problematisera debattören och läkares hållning ställde reportern bland annat frågan om man inte skulle se det som positivt att kommunen ville hjälpa dessa personer som trots allt klassas som funktionsnedsatta. Debattören och läkares ordval ”vanföreställning” användes inte i ett sammanhang där det ställdes diagnos, eller gjordes anspråk på att ställa diagnos. SVT anser inte att inslagen var nedsättande eller främjade fördomar mot personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Det innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslagens utgångspunkt var att ett kommunalt bostadsbolag utredde frågan om särskilt anpassade bostäder för personer som upplevde elöverkänslighet, trots att svenska myndigheter inte klassat elöverkänslighet som en sjukdom. Mot bakgrund av vad SVT i sitt yttrande har anfört om att Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten inte klassar elöverkänslighet som en sjukdom och att dessa myndigheter anser att det saknas vetenskapliga bevis för att elektromagnetiska fält ger fysiska och psykiska besvär anser nämnden att SVT har visat grund för framställningen i inslagen. De strider därför inte mot kravet på saklighet i den delen.

I inslagen intervjuades sekreteraren för Elöverkänsligas förening i Kalmar län som gav sin och föreningens syn på elöverkänslighet och frågan om särskilt anpassade bostäder. I sammanhanget intervjuades också en debattör och läkare som var kritisk till den aktuella utredningen. Nämnden konstaterar att SVT har frihet att välja vilka som ska medverka i ett inslag eller program. Vad anmälaren har anfört om att någon annan än den aktuella debattören och läkaren borde ha medverkat medför därför inte att inslagen strider mot kravet på opartiskhet. Nämnden konstaterar vidare att kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre på så kallade tillfälligt medverkande än för företrädare för programföretaget. Den medverkade debattören och läkarens uttalanden medför därför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Vidare anser nämnden att framställningen i inslagen inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Vad anmälaren i övrigt anfört medför inte heller att inslagen strider mot de bestämmelser som gäller för sändningarna.

Detta beslut har fattats av Helena Rosén Andersson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfieldt, Kristina Åberg och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Tamara Mivelli.

För granskningsnämnden

Helena Rosén Andersson

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Lilian Helena Rosén Andersson
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_0688ee4045eec69591776671abf4f4676f
DATUM & TID:	2021-12-22 12:52:07 +01:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2021-12-22 12:52:14 +01:00
Ref: 27176SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)